

Univerzita Karlova
Právnická fakulta
katedra práva životního prostředí

Posudek oponenta disertační práce

Název disertační práce: **Velkoplošná územní ochrana přírody v České republice a vybraných evropských zemích z právního pohledu**

Autorka disertační práce: Mgr. Eva Mazancová

Školitel: prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.

Datum uzavření rukopisu: 31. srpna 2017

Úvodem

V oponované disertační práci se Mgr. Eva Mazancová (autorka) zaměřuje na jednu z významných oblastí práva životního prostředí, a to na oblast ochrany přírody a krajiny. Konkrétně autorka zpracovala právní úpravu velkoplošných chráněných území, přičemž prováděla komparaci zejména právní úpravy národních parků v několika evropských zemích, konkrétně v České republice, Velké Británii, Ruské federaci, doplněnou o pohled evropského a mezinárodního práva. K osobě autorky Mgr. Evy Mazancové je třeba uvést, že se danou problematikou po řadu let zabývá v praxi ve státní správě, přičemž je z velké části spoluautorkou předlohy nové právní úpravy národních parků v českém zákoně č.114/1992 Sb. V hodnocené dizertační práci tak částečně zúročila své letité zkušenosti s touto právní problematikou.

Téma posuzované disertační práce lze považovat bezesporu za právně i věcně zajímavé. Na autorku klade nároky z hlediska znalosti jak práva životního prostředí, tak správního, ústavního, evropského i mezinárodního práva. Vedle toho autorka prokázala i znalosti z oblasti ekologie, resp. ochrany životního prostředí, včetně tzv. *conservation biology*. Jedná se zároveň o společensky závažné téma, vyvolávající rozsáhlé, a především kontroverzní diskuse, jak se ostatně ukázalo v posledních dvou letech v průběhu legislativního procesu, ústícího do přijetí novely zákona o ochraně přírody a krajiny (zákon č.123/2017 Sb.).

Především jde však o vysoce aktuální téma a to nejen z legislativního, ale i z vědeckého pohledu. Jedná se o první disertační práci, patrně nejen na Univerzitě Karlově, která po přijetí zákona č.123/2017 Sb. (který nabyl účinnosti dnem 1. 6. 2017), popsala, analyzovala a zhodnotila novou právní úpravu národních parků v ČR. Dále je to jedna z prvních kvalifikačních prací na Univerzitě Karlově, která se zabývala ochranou velkoplošných chráněných území z pohledu práva ve Velké Británii (před ní, ovšem v menším rozsahu, jen JUDr. Petra Teršlová). A rovněž jedna z prvních, která komplexně popsala a zhodnotila podobnou právní úpravu Ruské federace (před ní, ale ne na Právnické fakultě UK, Mgr. Elena Borovskaya).

Mgr. Eva Mazancová měla k dispozici velké množství odborné literatury k tématu, včetně soudní judikatury a internetových pramenů. Přesto je třeba vyzdvihnout, že v celé práci velmi často prezentuje své vlastní a nezřídka kritické názory a návrhy *de lege ferenda*. Co je obzvlášť třeba ocenit, že se autorka pouští i do kritiky soudních rozhodnutí a polemizuje s nimi, argumentačně na vysoké úrovni (např. str. 31, apod.).

Ke struktuře a obsahu disertační práce

Hodnocená disertační práce o délce 181 stran (plus přílohy, celkem 210 stran) je strukturována - vedle Úvodu a Závěru – do sedmi kapitol (kapitolu č. 1 představuje Úvod, kapitola č. 7 zahrnuje shrnutí a závěry celé disertační práce), jež se dále vnitřně člení a to až do tří, resp. čtyř úrovní. Ke čtvrté úrovni je třeba poznamenat, že se autorka patrně chtěla vyhnout méně přehlednému číslování, avšak takto zase některá důležitá témata zůstávají neočíslována a tudíž nejsou promítnuta v přehledu obsahu jednotlivých kapitol disertační práce na str. 4 a 5. Přesto si myslím, že lze hodnotit strukturu oponované disertační práce jako přehlednou, logicky vystavěnou a systematickou.

V anotaci a úvodu autorka předkládá výzkumné otázky a formuluje cíle své disertační práce. Hlavním cílem disertační práce je analyzovat a porovnat úroveň ochrany velkoplošných území ochrany přírody v právních rádech České republiky, Ruské federace a Velké Británie a v závěrech zodpovědět otázku, zda je právní úprava těchto zemí pro zajištění ochrany přírody ve velkoplošných územích dostatečně efektivní.

V úvodní a v druhé kapitole autorka vymezuje klíčový pojem „územní ochrana přírody“ a dále se věnuje kategorizaci zvláštní územní ochrany přírody. Odkazuje na akademické práce autorů, kteří se tématem v posledních letech z různých úhlů pohledu a právních úprav zabývali (především M.Damohorský a kol. v učebnici Právo životního prostředí, dále samostatně V. Stejskal, J. Kyzour, L. Staněk, M. Vráželová, P. Teršlová). Osobně bych doplnil ještě např. J.Zichu, M.Frankovou či I.Průchovou.

V kapitole 3.1. až 3.3. autorka popisuje a shrnuje historický vývoj právní úpravy ochrany velkoplošných chráněných území do roku 1992. Vedle standartního způsobu zpracování mě zaujal relativně důkladnější rozbor institucionálního zajištění tehdejší ochrany přírody.

Počínaje kapitolou 3.4. se autorka již věnuje platné právní úpravě dle zákona č. 114/1992 Sb. Kapitola 3. vůbec představuje dle mého názoru stěžejní část disertační práce a spolu s kapitolami 4. a 5. jádro výzkumu autorky. Velmi oceňuji její vlastní invenční nápady, kritické názory a úvahy *de lege ferenda*.

V případě analýzy právní úpravy náhrad za omezení vlastnického práva dle § 58 odst.2 zákona č.114/1992 Sb. (str.19 až 20, resp. 43 až 44) s autorkou souhlasím, avšak postrádám odkazy na existující soudní judikaturu.

Trochu rozdílný pohled mám např. na možnost vyhlášení maloplošných zvláště chráněných území opatřením obecné povahy (str.28), jsem si vědom, že toto razí zejména brněnská škola. Ani po přečtení disertační práce si nejsem jist, nakolik se s názorem např. L. Bahýlové ztotožňuje Mgr. Eva Mazancová.

Za velmi pěkné a výstižné považuji v kapitole 3. pasáže o administrativních nástrojích ochrany národních parků, zejména základní ochranné podmínky a výjimky z nich, dále 3.6.3. koncepční nástroje péče o NP či trojí postavení správ národních parků (3.6.5.). Osobně se např. kloním k autorčině kritice na str.66.

Za zajímavé považuji názor autorky na str.86, týkající se návrhu na zavedení poplatků za nepříznivé zásahy do přírody. Doporučuji pro případnou další vědeckou práci sáhnout pro inspiraci do právních úprav německy mluvících zemí.

Za poněkud rozpačitou považuji subkapitulu 3.8. (právní režim přírodních parků). Ani ne tak volbou zařazení, jako spíše způsobem a rozsahem zpracování.

V kapitole 3.10. (sankční nástroje) nesouhlasím s názorem v pozn.p.č.160. Trestné činy týrání zvířat, zanedbání povinné péče a v jistém smyslu ani pytláctví, nelze dle mého názoru řadit pod trestné činy na úseku ochrany přírody. Naopak ve výčtu chybí např. uplatňování § 299 v případě druhové ochrany biodiverzity. Odstavec o zákonu č.167/2008 Sb. na str.91 je poněkud nejasný z hlediska vztahu k trestní odpovědnosti. Na str.92 u výkladu významu § 66 zákona č.114/1992 Sb. si neodpustím poznámku, že uplatnění § 66 v praxi bylo od roku 2012 neférovým a věcně i právně sporným pozměňovacím návrhem Poslanecké sněmovny poněkud omezeno.

Rovněž vědeckým přínosem pro rozvoj oboru právo životního prostředí je dle mého názoru výzkum a jeho výsledky, které autorka ztvárnila v kapitolách 4. a 5. Téma právní úpravy ochrany přírody v Ruské federaci a ve Velké Británii není v podmínkách ČR dosud až tak známé, a zejména ruskou právní úpravu si již pamatují dle mého názoru maximálně generace dnešních padesátníků a výše. Velmi oceňuji strukturu obou kapitol, autorce se podařilo zde připravit prostor pro vzájemnou komparaci, a to i s českým právem. I když bych podotkl, že ne všechny subkapitoly spolu korespondují, v číslovaných tématech v přehledu obsahu formálně chybí u práva Ruské federace témata jako Institucionální zajištění a Ekonomické nástroje, byť ve vlastní kapitole se autorka zejména prvním tématem v podstatě také zabývá. Je trochu škoda, že autorka neuvedla na str.104 u ruské terminologie a českých překladů kategorií zvláštní územní ochrany přírody i anglické překlady názvů, což by bylo využitelné nejen pro komparaci, avšak i pro porovnání s kategoriemi IUCN. Na str.148 u britského právního režimu území mimořádné přírodní krásy by bývalo bylo zajímavé vést úvahu, které kategorii IUCN tato kategorie odpovídá. K Sandfordově principu na str.144 (ale již i na str.38) podotýkám, že podobný princip existuje i v právním systému práva životního prostředí německy mluvících zemí (prof.Ferdinand Kerschner).

V kapitole 6. autorka popisuje problematiku velkoplošné územní ochrany přírody z pohledu unijního a mezinárodního práva. Přes nespornou zajímavost výkladu o biosférických rezervacích a geoparcích je tato kapitola zejména v případě unijní úpravy či některých mezinárodních úmluv poněkud stručná (Ramsar, Karpaty, Krajina).

Za velmi hodnotné naopak považuji osobně autorčiny závěry na str. 174 až 181. Výstižné, přehledné, komparačně hodnotné. Mohou dobře sloužit jako východiska pro diskusi u ústní obhajoby. Například na str.180 by mohla autorka vysvětlit svůj návrh *de lege ferenda* u bodu

8. a na str.181 v bodě 10.závěr o nezbytnosti posílení prosazování práva v ochraně přírody v ČR.

Shrnu-li, základní cíle práce autorka dle mého názoru splnila. Toto konstatování opírám hlavně o její kapitolu Závěr. V Závěru autorka přehledně shrnuje zásadní poznatky z jednotlivých kapitol, odpovídá na výzkumné otázky z kapitoly Úvod a uvádí i návrhy *de lege ferenda*. S většinou z nich se mohu osobně ztotožnit.

Práce s odbornou literaturou

Pokud jde o práci s odbornou literaturou, hodnocená práce je vybavena bohatým poznámkovým aparátem, autorka důsledně citovala použité prameny a odbornou literaturu, často a správně. Seznam použitých pramenů uvedla v přílohách. Přesto si neodpustím upozornění, že autorka nevěnovala příliš pozornosti aktuálním vědeckým článkům v periodickém tisku a také příliš necitovala komentářovou literaturu. U kapitoly 3.10. obsahující pojednání o sankčních nástrojích v podstatě odbornou literaturu z oblasti správního trestání a z oblasti trestního práva necituje vůbec.

Formální náležitosti

Pokud jde o formální požadavky na tento typ kvalifikační práce, tyto autorka splnila. Práce je vybavena bohatým poznámkovým aparátem, autorka citovala použité prameny a odbornou literaturu často a správně. Seznam použitých pramenů uvedla v přílohách. Oceňuji i obsah a formu zpracování dalších příloh, které vhodně dokreslují autorčin výklad, a na něž v textu práce průběžně odkazuje. Práce je psána čtivým jazykem bez zjevných gramatických chyb, místy se objevují ovšem překlepy. Zároveň oceňuji častou a přesnou citaci soudní judikatury, která významně dokresluje popis a analýzu zvoleného tématu, a o které autorka opírá i své četné úvahy. Jak jsem již uvedl i výše, dokonce s některými rozsudky polemizuje.

Závěr

Předložená disertační práce Mgr. Evy Mazancové splnila cíle, které si autorka při jejím zpracování stanovila. Jednoznačně konstatuji, že práce jako celek odpovídá požadavkům na disertační práce z oboru právo životního prostředí. I přes výše uvedené dílčí připomínky konstatuji, že autorka prokázala schopnost samostatné tvůrčí vědecké práce, jakož i schopnost její výsledky kvalifikovaným způsobem dále zprostředkovat. Zejména kapitoly č. 3. až 5. mohou být přínosem pro rozvoj oboru právo životního prostředí. Doporučuji autorce zvážit zpracování těchto částí nebo jen kapitoly 3. do podoby samostatného vědeckého článku a publikovat jej v některém recenzovaném vědeckém časopise. Domnívám se dále, že jak závěry celé práce, tak i kapitola č.3 mohou být podnětné i pro praxi orgánů ochrany přírody a krajiny i případně pro legislativní proces.

Předloženou **disertační práci Mgr. Evy Mazancové** proto v souladu s čl. 66 Pravidel pro organizaci studia na PFUK **doporučuji k obhajobě** před příslušnou komisí pro obhajobu disertačních prací.

Otázky k obhajobě

K ústní obhajobě navrhuji,

aby 1) autorka rozvinula své závěry na str.180 a 181 v bodech 8. a 10.,

a 2) pokusila se zamyslet, jak by mohl ovlivnit zákon č.225/2017 Sb., pokud jde o novelizaci stavebního zákona, v praxi ochranu velkoplošných chráněných území, zejména národních parků.

V Roztokách dne 15.9. 2017

doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.

oponent